

Darpariaethau sy'n ymwneud ag Ymgwymerwyr Statudol etc

Cyfarpar ymgwymerwyr statudol etc ar dir a gaffaelwyd

1.—(1) Mae adrannau 271 i 274(1) o Ddeddf 1990 (pŵer i ddiddymu hawliau ymgwymerwyr statudol etc a phŵer ymgwymerwyr statudol etc i dynnu ymaith gyfarpar neu ei ail-leoli) yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw dir sy'n cael ei gaffael neu ei feddiannu gan yr ymgwymerwr o dan y Gorchymyn hwn yn ddarostyngedig i ddarpariaethau canlynol y paragraff hwn: ac mae holl gyfryw ddarpariaethau eraill y Ddeddf honno ag sy'n gymwys at ddibenion y darpariaethau hynny (gan gynnwys adrannau 275 i 278), sy'n cynnwys darpariaethau sy'n ganlyniadol i ddiddymu unrhyw hawliau o dan adrannau 271 a 272, ac adrannau 279(2) i (4), 280 a 282,(2) sy'n darparu ar gyfer talu digollediad) yn cael effaith yn unol â hynny.

(2) Yn narpariaethau Deddf 1990, fel y'u cymhwyswyd gan baragraff (1), mae cyfeiriadau at y Gweinidog priodol yn gyfeiriadau at Weinidogion Cymru.

(3) Pan fo cyfarpar unrhyw ymgwymerwr cyfleustod cyhoeddus neu unrhyw ddarparwr cyfathrebu cyhoeddus yn cael ei dynnu yn unol â hysbysiad neu orchymyn a roddir neu a wneir o dan adran 271, 272 neu 273 o Ddeddf 1990, fel y'i cymhwyswyd gan is-baragraff (1), bydd gan unrhyw berson sy'n berchen ar safle neu sy'n feddiannydd safle y rhoddwyd cyflenwad o'r cyfarpar hwnnw iddo yr hawl i adennill digollediad gan yr ymgwymerwr mewn perthynas â gwariant y mae'n mynd iddo'n rhesymol, o ganlyniad i dynnu'r cyfarpar, at ddiben creu cysylltiad rhwng y safle ac unrhyw gyfarpar arall y mae cyflenwad yn cael ei roi ohono.

(4) Nid yw paragraff (3) yn gymwys yn achos gwaredu carthffos gyhoeddus ond pan fo'r cyfryw garthffos yn cael ei gwaredu yn unol â'r cyfryw hysbysiad neu orchymyn fel y'i crybwyllwyd yn y paragraff hwnnw, bydd gan unrhyw berson—

(a) sy'n berchennog safle neu'n feddiannydd safle y mae ei ddraeniau yn cysylltu â'r garthffos honno; neu

(b) sy'n berchennog carthffos breifat a oedd yn cysylltu â'r garthffos honno,

yr hawl i adennill digollediad gan yr ymgwymerwr mewn perthynas â gwariant y mae'n mynd iddo'n rhesymol, o ganlyniad i waredu cyfarpar, at ddiben gwneud i'w ddraen neu i'w garthffos gysylltu ag unrhyw garthffos gyhoeddus arall neu â safle gwaredu carthffosiaeth preifat.

(5) Ni fydd darpariaethau Deddf 1990 a grybwyllir yn is-baragraff (1), fel y'u cymhwysir gan yr is-baragraff hwnnw, yn cael effaith mewn perthynas â chyfarpar y mae paragraff 2 neu Ran 3 o Ddeddf 1991 yn gymwys mewn perthynas ag ef.

(6) Yn y paragraff hwn—

mae i "ddarparwr cyfathrebu cyhoeddus" yr un ystyr â "public communications provider" yn adran 151(1) o Ddeddf Cyfathrebu 2003(3); ac

mae i "ymgwymerwr cyfleustod cyhoeddus" yr un ystyr â "public utility undertakers" yn Neddf Priffyrdd 1980(4).

(1) Diwygiwyd adrannau 272 i 274 gan baragraff 103(1) a (2) o Atodlen 17 i Ddeddf Cyfathrebu 2003 (p. 21).

(2) Diwygiwyd adran 279(3) gan baragraffau 103(1) a (2), a diwygiwyd adran 280 gan baragraff 104 o Atodlen 17 i Ddeddf Cyfathrebu 2003. Diwygiwyd adrannau 280 a 282 gan O.S. 2009/1307.

(3) 2003 p. 21.

(4) Diwygiwyd y diffiniad o "ymgwymerwr cyfleustod cyhoeddus" gan adran 190(3) o Ddeddf Dŵr 1989 (p. 15) a Rhan 1 o Atodlen 27 i'r ddeddf honno ac adran 112(4) o Ddeddf Trydan 1989 (p. 29) ac Atodlen 18 i'r ddeddf honno.

Cyfarpar ymgwymerwyr statudol etc mewn strydoedd wedi'u cau

2.—(1) Pan fo stryd wedi'i chau o dan erthygl 8 (cau strydoedd dros dro) bydd gan unrhyw gyfleustod statudol y mae ei gyfarpar o dan y stryd, yn y stryd, ar y stryd, ar hyd y stryd neu ar draws y stryd yr un pwerau a hawliau mewn perthynas â'r cyfarpar hwnnw, yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r paragraff hwn, fel pe na bai'r Gorchymyn hwn wedi cael ei wneud.

(2) Pan fo stryd wedi'i chau o dan erthygl 8 (cau strydoedd dros dro) caiff unrhyw gyfleustod statudol y mae ei gyfarpar o dan y stryd, yn y stryd, ar y stryd, dros y stryd, ar hyd y stryd neu ar draws y stryd, ac os gofynnir yn rhesymol iddo wneud hynny gan ymgwymerwr rhaid iddo—

(a) dynnu ymaith y cyfarpar a'i osod neu osod cyfarpar arall a ddarparwyd yn ei le yn y cyfryw leoliad arall ag a bennir yn rhesymol gan y cyfleustod ac y mae ganddo'r pŵer i'w osod; neu

(b) ddarparu cyfarpar arall yn lle'r cyfarpar presennol a'i osod yn y cyfryw leoliad arall ag a nodwyd uchod.

(3) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau'r paragraff hwn, rhaid i'r ymgwymerwr dalu i unrhyw gyfleustod statudol swm sy'n hafal i'r gost y mae'r cyfleustod yn rhesymol yn mynd iddi wrth—

(a) gwblhau'r gweithfeydd adleoli sy'n ofynnol i gau'r stryd neu mewn cysylltiad â hynny; a

(b) gwneud unrhyw waith neu beth arall sy'n angenrheidiol o ganlyniad i gwblhau'r gweithfeydd adleoli neu mewn cysylltiad â hynny.

(4) Os, wrth gwblhau gweithfeydd adleoli o dan baragraff (2)—

(a) gosodir cyfarpar o fath gwell, o gapasiti ychwanegol neu o ddimensiynau mwy yn lle'r cyfarpar presennol; neu

(b) gosodir cyfarpar (y cyfarpar presennol neu gyfarpar a osodwyd yn lle'r cyfarpar presennol) ar ddyfnder sy'n ddyfnach na'r cyfarpar presennol,

ac nad yw'r ymgwymerwr yn cytuno i osod cyfarpar o'r math hwnnw neu'r capasiti hwnnw neu o'r dimensiynau hynny nac i osod cyfarpar ar y dyfnder hwnnw, yn ôl y digwydd, neu yn niffyg cytundeb, penderfynir drwy gymrodeddu nad yw'n angenrheidiol, yna os oes cost ynghlwm wrth gwblhau'r gweithfeydd adleoli sy'n fwy na'r hyn a fyddai wedi bod ynghlwm pe bai'r cyfarpar a osodwyd yn gyfarpar o'r math, y capasiti neu'r dimensiynau presennol neu ar y dyfnder presennol, yn ôl y digwydd, bydd y swm a fyddai ar wahân i'r paragraff hwn yn daladwy i'r cyfleustod statudol yn rhinwedd is-baragraff (3) yn cael ei leihau o'r gorswm hwnnw.

(5) At ddibenion paragraff (4)—

(a) ni thrinnir estyn cyfarpar i hyd sy'n fwy na hyd y cyfarpar presennol fel pe bai'n gosod cyfarpar o ddimensiynau mwy na rhai'r cyfarpar presennol; a

(b) phan gytunir ar ddarparu uniad mewn cebl, neu pan benderfynir bod uniad yn angenrheidiol, bydd darparu siambr uno neu dwll archwilio o ganlyniad i hynny yn cael ei drin fel pe bai cytundeb hefyd yn ei gylch fel pe bai wedi cael ei benderfynu felly.

(6) Bydd swm a fyddai ar wahân i'r is-baragraff hwn yn daladwy i gyfleustod statudol mewn cysylltiad â gweithfeydd yn rhinwedd paragraff (3) (ar ôl rhoi sylw i baragraff (4) lle y bo'n berthnasol), os yw'r gweithfeydd yn cynnwys gosod cyfarpar a ddarparwyd yn lle'r cyfarpar a osodwyd fwy na 7 mlynedd a 6 mis yn gynharach er mwyn rhoi unrhyw fuddiant ariannol i'r cyfleustod sy'n codi drwy ohirio amser adnewyddu'r cyfarpar fel arfer, yn cael ei leihau o swm y buddiant hwnnw.

(7) Nid yw paragraffau (3) i (6) yn gymwys pan fo'r gweithfeydd awdurdodedig yn gyfystyr â gweithfeydd trafndiaeth mawr at ddibenion Rhan 3 o Ddeddf 1991, ond yn lle hynny—

(a) penderfynir ar y costau a ganiateir am y gweithfeydd adleoli yn unol ag adran 85 o'r Ddeddf honno (rhannu cost mesurau angenrheidiol) ac unrhyw reoliadau sydd yn cael effaith am y tro o dan yr adran honno; a

(b) bydd y costau a ganiateir yn cael eu dwyn gan yr ymgymerwr a'r cyfleustod statudol yn y cyfryw gyfrannau ag a ragnodir gan unrhyw gyfryw reoliadau.

(8) Yn y paragraff hwn—

mae i "cyfarpar" yr un ystyr ag "apparatus" yn Rhan 3 o Ddeddf 1991;

ystyr "gweithfeydd adleoli" yw gwaith a weithredir, neu gyfarpar a ddarperir o dan is-baragraff (2); ac

ystyr "cyfleustod statudol" yw ymgymerwr statudol at ddibenion Deddf Priffyrdd 1980 neu ddarparwr cyfathrebu cyhoeddus fel y'i diffiniwyd ym mharagraff 1(6)(5).

Ymgymeriadau rheilffyrdd a mordwyo

3.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau canlynol y paragraff hwn, nid yw'r pwerau o dan erthygl 7 (pŵer i wneud gweithfeydd stryd) o'r Gorchymyn hwn i dorri neu agor stryd yn arferadwy pan fo'r stryd, nad yw'n briffordd y gellir ei chynnal a'i chadw ar draul y cyhoedd (o fewn ystyr Deddf 1980)—

(a) o dan reolaeth ymgymerwyr rheilffordd neu dramffordd neu awdurdod mordwyo neu sy'n cael ei rheoli neu ei chynnal a'i chadw gan ymgymerwyr rheilffordd neu dramffordd neu awdurdod mordwyo; neu

(b) yn rhan o groesfan reilffordd sy'n eiddo i unrhyw gyfryw ymgymerwyr neu i'r cyfryw awdurdod neu unrhyw berson arall,

ac eithrio gyda chydysyniad yr ymgymerwyr neu'r awdurdod neu, yn ôl y digwydd, y person y mae'r groesfan reilffordd yn eiddo iddynt neu iddo.

(2) Nid yw paragraff (1) yn gymwys i gyflawni gweithfeydd brys o dan y Gorchymyn hwn, o fewn ystyr Rhan 3 o Ddeddf 1991.

(3) Gellir gwneud cydsyniad a roddir at ddiben baragraff (1) yn ddarostyngedig i'r cyfryw amodau rhesymol ag a bennir gan y person sy'n ei roi ond rhaid iddo beidio â chael ei atal yn afresymol.

(4) Yn y paragraff hwn, ystyr "awdurdod mordwyo" yw unrhyw berson sydd â dyletswydd neu bŵer o dan unrhyw ddeddfiad i weithio, cynnal a chadw, gwarchod, gwella neu reoli unrhyw gamlas neu fath arall o fordwyo mewndirol, afon fordwyadwy, aber, harbwr neu ddoc.

---

(5) 2003 p. 21. (Mae diwygiadau i adran 151(1) nad ydynt yn berthnasol i'r Gorchymyn hwn).